

Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymo(si) konservatorijoje analizė

2024 m. kovo 28 d.

Vilnius

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymo(si) konservatorijoje analizę parengė darbo grupė, patvirtinta 2024 m. kovo 14 d. direktoriaus įsakymu Nr. V-68.

BENDROSIOS NUOSTATOS

Specializuotas ugdymas yra skirtas mokiniams, kurie dėl išskirtinų gabumų turi specialiųjų ugdymosi poreikių. Ugdymas vykdomas vadovaujantis specializuoto ugdymo krypties programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu.

Specialieji ugdymosi poreikiai (toliau – SUP) – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių. Specialieji ugdymosi poreikiai – tai individualių ugdymosi poreikių grupė.

Įtrauktis (Lietuvos švietimo sistemos principas) — švietimo sistema sudaro sąlygas kiekvienam asmeniui ugdytis, plėtoti savo galias ir gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę mokantis, socialinėje, kultūrinėje ir (ar) kitose veiklose ir būti nediskriminuojamam dėl ugdymosi poreikių įvairovės ir (ar) švietimo pagalbos reikmės.

Įtraukusis ugdymas — tai sąlygų visų mokinių dalyvavimui bendrose ugdymosi veiklose sudarymas, eliminuojant galimus mokymosi barjerus.

Įtraukiojo ugdymo tikslas – suteikti kokybišką ugdymą kiekvienam besimokančiajam, pripažįstant ir gerbiant skirtybes, atsižvelgiant į kiekvieno talentus, gebėjimus, poreikius, mokinio ir bendruomenės lūkesčius. Siekis yra sukurti mokyklą, kurioje būtų pastebėti ir atliepti kiekvieno mokinio poreikiai, sukurta bebarjerė mokymosi aplinka.

Universalus dizainas mokymuisi (UDM) — tai mokslo įrodymais pagrįsta ugdymo prieiga, pripažįstanti individualius mokinių skirtumus ir suteikianti visiems vienodas galimybes pasiekti sėkmę per lanksčių ugdymo tikslų, ugdymo metodų, priemonių, mokinių pasiekimų vertinimo būdų taikymą, vadovaujantis nuostata: pateikti įvairių būdų mokiniams (-ėms) sudominti; pateikti įvairių būdų žinioms suprasti ir operuoti jomis; pateikti įvairių būdų savivaldžiai mokymosi veiklai ir rezultatams pademonstruoti. Tai ugdymo prieiga, lengvinanti įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą ir stiprinanti jo tvarumą formaliuoju ir neformaliuoju būdu visuose švietimo lygiuose.

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos apraše (2011) trečiajai specialiųjų ugdymosi poreikių grupei priskiriami mokiniai, turintys mokymosi sunkumų. Tai mokiniai, kuriems dėl nepalankios (kultūrinės (kalbinės), pedagoginės, socialinės-ekonominės) aplinkos ar susidariusių aplinkybių apribojamos asmens galimybės realizuoti savo gebėjimus. Mokinių, turinčių mokymosi sunkumų, grupei priskiriami mokiniai, nerealizuojantys ypatingų gabumų. Tikslinant nerealizuotų ypatingų gabumų apibūdinimą nurodoma, kad tai vaikai, kurių pasiekimai neatitinka jo intelektualinių gebėjimų, kurie yra didesni nei bendraamžių (IQ 130 ar didesnis) dėl individualių (asmens) ir aplinkos veiksnių (šėimos, mokyklos, bendraamžių ir t. t.).

Vadovaujantis Nacionalinės švietimo agentūros (NŠA) pateiktomis įtraukties principo įgyvendinimo gairėmis, įtraukijį ugdymą tikslinga sieti su individualizuotu kiekvieno mokinio ugdymu, atitinkančiu kiekvieno vaiko ugdymosi galias ir poreikius. Įtraukusis ugdymas apima

ugdymo turinio, mokytojų rengimo, pagalbos mokiniui, mokytojui, mokyklai, vertinimo, ugdymo organizavimo sritis. Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymąsi reglamentuojantys teisiniai dokumentai sudaro palankias sąlygas kiekvienam mokiniui ugdytis pagal jų poreikius ir galimybes bendrojo ugdymo mokyklose, užtikrinant švietimo pagalbą, lygias galimybes ir ugdymosi prieinamumą. LR Švietimo įstatyme akcentuojama, kad ugdymo prieinamumas – tai galimybė mokytis saugioje, tinkamoje edukacinėje aplinkoje, kurioje kiekvienas ugdomas pagal jo galimybes, poreikius bei polinkius.

Inkliuzinio ugdymo koncepcija reikalauja sukurti mokyklą visiems, bet tai padaryti, ne tiek integruojant įvairias mažumas į daugumos mokyklą, kiek formuojant iš principo naują, socialinę ir kultūrinę prasmę įvairių mokyklą, kurios tikslas yra visavertis mokinių dalyvavimas ugdymo procese, atsižvelgiant į pačių mokinių poreikius ir galimybes, o ne bendrus standartus. Svarbus inkliuzinės mokyklos bruožas yra siekis įgyvendinti pamatinę lygybę tarp pedagogų, tėvų ir vaikų, pastaruosius traktuojant kaip lygiaverčius ugdymo/si proceso dalyvius ir partnerius.

VERTYBINĖS NUOSTATOS

Vadovaujantis NŠA pateiktomis įtraukties principo įgyvendinimo gairėmis, įtraukįj ugdymą galime laikyti procesu, kuriame atsižvelgiama į socialinę, kultūrinę ir mokymosi įvairovę ir remiamasi veiksniais, padedančiais nustatyti bei šalinti kliūtis mokymuisi ir dalyvavimui švietime. Europos specialiojo ir inkliuzinio ugdymo plėtros agentūros dar 2012 m. parengtame Inkliuzinio švietimo mokytojo profilyje apibrėžtos keturios esminės vertybės, kuriomis turėtų remtis mokytojai, dirbantys inkliuzinėje švietimo sistemoje. Tai – **pagarba mokinių įvairovei, skirtybes laikant galimybėmis ir ištekliais**, kuriais grindžiamas kiekvieno mokinio ugdymasis, pagalba kiekvienam mokiniui, puoselėjant aukštus lūkesčius dėl kiekvieno mokinio pasiekimų. **Bendradarbiavimas ir darbas komandoje** bei **asmeninis profesinis tobulėjimas**, prisiimant atsakomybę už mokymąsi visą gyvenimą, vadovaujantis principu, jog mokytis reiškia mokytis. Remiantis Europos specialiojo ir inkliuzinio ugdymo plėtros agentūros pozicija, svarbiausia įtraukiojo ugdymo sistemų vizija yra užtikrinti, kad visų amžiaus grupių besimokantiems asmenims kartu su bendraamžiais vietos bendruomenėje būtų suteiktos prasmingos ir labai kokybiškos švietimo galimybės.

UNESCO teigimu, siekiant užtikrinti visaapimančią ir lygiavertę kokybišką švietimą bei skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi, **įtraukimas ir teisingumas** yra suprantami kaip **kokybiško ugdymo pagrindas**. UNESCO skatina įtraukiojo ugdymo sistemas, kurios gerbia įvairius poreikius, gebėjimus ir ypatumus, šalina kliūtis visų besimokančiųjų dalyvavimui ir pasiekimams, naikina bet kokias diskriminacijos formas ugdymo aplinkoje. **Kiekvienas besimokantysis yra vienodai svarbus**. Į mokinių mokymosi poreikių įvairovę reiktų žiūrėti ne kaip į trūkumą, kurį reikia pašalinti, bet kaip į mokymosi praturtinimo ir demokratizavimo galimybę. **Siekama mokymą pakeisti mokymusi**. Svarbu suteikti galimybes kiekvienam besimokančiajam pasirinkti, aktyviai dalyvauti ugdymo procese ir bendradarbiauti. Pedagogika turi orientuotis į problemas, dalykų sąveiką, formalaus ir neformalaus ugdymo sujungimą.

UDM pateikia šias esmines prieigos nuostatas: bendruomeniškumą; įtrauktį; lygybę; toleranciją; lankstumą; ryžtingumą; aktualumą; tikėjimą kiekvieno mokinio ar mokinės galiomis.

KONSERVATORIJA ŠIANDIEN

Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorija – akredituota gimnazijos tipo mokykla, teikianti mokiniams pagrindinį (II d.), vidurinį išsilavinimą kartu su specializuotu muzikiniu ugdymu.

Konservatorijoje įtraukusis ugdymas yra vykdomas nuolatos. Aplinkos yra draugiškos įvairiems specialiesiems ugdymo poreikiams – dėl sutrikimų ar negalios, ar mokymosi sunkumų, taip pat dėl išskirtinių gabumų. Mokytojai, organizuodami ugdymą, nuolatos vadovaujasi universalus dizaino mokymuisi nuostatomis, t. y. pripažįsta individualius mokinių skirtumus, taiko individualizuotus mokymo būdus, integruoja įvairius būdus rezultatams pademonstruoti, gerą patirtimi dalinasi metodinių grupių posėdžiuose, ugdymo pasiekimų aptarimuose, reflektuojančios bendruomenės renginiuose.

Konservatorijoje vyksta natūrali pedagoginių darbuotojų kaita dėl pensinio amžiaus ir kt. priežasčių. Nauji pedagogai, taip pat mokytojai, dirbantys ir kitose mokyklose, nėra pateikę duomenų apie išklaustytus specialiosios pedagogikos ir specialiosios psichologijos kursus. Vilniaus konservatorija paskutinį kartą organizavo visuotinę konservatorijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimą spec. pedagogikos ir spec. psichologijos tema 2020 m. rudenį, kvalifikaciją kėlusiu mokytojų sąrašas patvirtintas 2020-10-14 direktoriaus įsakymu Nr. V-123.

Pedagoginiai darbuotojai noriai dalinasi gerąja darbo su SUP turinčiais mokiniais patirtimi formaliuose ir neformaliuose aptarimuose. Mokykla sudaro formalias sąlygas rengiant Reflektuojančios bendruomenės renginius, organizuojant mokyklos metodinę veiklą pagal direktoriaus įsakymu patvirtintus Metodinės veiklos nuostatus (sudarytos metodinės grupės, Metodinė taryba).

Konservatorijoje dirba 3 pagalbos mokiniui specialistai: socialinis pedagogas, psichologas ir karjeros specialistas. Yra suformuota Vaiko gerovės komisija (VGK), kurios darbą reglamentuoja Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. V-579. Pagalba mokiniui yra teikiama kompleksiskai, įvertinus kiekvieną atvejį individualiai, bendradarbiaujant visoms bendruomenės grupėms.

Mokykloje sudarytos sąlygos visiems naujiems mokiniams adaptuotis – šiam tikslui yra įvesta vieno mėnesio adaptacijos laikotarpio priemonė, kai mokiniai yra nevertinami pažymiais.

SUP turinčių mokinių ugdymas organizuojamas vadovaujantis LR teisės aktais. Darbo grupės nariai įvertino, kad našumo ir reikalingos informacijos sklaidos užtikrinimui, bendrinė su SUP turinčių mokinių ugdymu susijusi informacija galėtų būti viešinama mokyklos interneto svetainėje.

Mokiniams su SUP dėl mokymosi sunkumų, sutrikimų ar negalios, yra rengiami individualūs ugdymo planai. Konservatorijoje ugdomi mokiniai, kuriems suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje dėl karo veiksmų Ukrainoje. Jiems dėl nepalankios kultūrinės (kalbinės), pedagoginės, socialinės-ekonominės aplinkos papildomai skiriamos lietuvių kalbos ir literatūros ilgalaikės konsultacijos ir kita ugdymo(si) pagalba.

Konservatorijos aplinkos yra pritaikytos SUP judėjimo negalią turinčių mokinių ugdymui: yra pandusas patekimui į mokyklos pagrindinį pastatą; tarp pagrindinio pastato aukštų įrengtas liftas; ne mažiau kaip vienas sanitarinis mazgas visiškai pritaikytas asmenims su negalia.

Mokyklai priklauso penkiaaukščio bendrabučio penktas aukštas. Mokykla neturi finansinių galimybių sudaryti tinkamų sąlygų negalią turintiems mokiniams pateikti į bendrabučio penktą aukštą (bendrabutyje nėra įrengto lifto/pakelėjo). Šiuo metu fizinių aplinkų pritaikymas neplanuojamas. Visas bendrabučio pastatas nepritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims.

Mokyklai priklauso trijų aukštų antras pastatas, kuris naudojamas ugdymo organizavimui. Pastatas nepritaikytas negalią turintiems mokiniams. Pirmame pastato aukšte įsikūrusi biblioteka, fonoteka, ūkio skyrius. Darbo grupės nuomone, antro pastato fizinių aplinkų pritaikymas judėjimo negalią turintiems asmenims būtų tikslingas, sudarant galimybę negalią turintiems asmenims patekti tik į pirmą aukštą (biblioteką, fonoteką, ūkio skyrių).

Mokykloje yra įrengtas vaiko nusiramavimo kambarys, skirtas visiems mokiniams, kuriame yra sudarytos galimybės mokiniams atsipalaiduoti, nusiraminti ar susikaupti.

Konservatorijos aplinkos pritaikytos ir specialiesiems ugdymo poreikiams dėl išskirtinių gabumų, specializuoto muzikos krypties ugdymo programų įgyvendinimui: patalpos aprūpintos reikiama instrumentais; yra Koncertų salė; įrengtos klasės ansambliniam muzikavimui; sudarytos galimybės naudotis klasėmis su instrumentais mokinių saviruošai. Viena iš prioritetinių veiklos sričių konservatorijoje – praktinis visų mokinių įtraukimas į bendruomenės renginius. Įvairūs renginiai organizuojami klasės, metodinių grupių, specializacijų lygmeniu, taip pat mokiniai aktyviai dalyvauja išoriniuose renginiuose, konkursuose, festivaliuose. Lygiagrečiai sudaromos galimybės mokiniams ugdyti saviraišką bei vadybinius gebėjimus savarankiškai organizuojant renginius, pristatant savo kūrybą ar kūrinių interpretacijas.

Konservatorijoje nuosekliai jungiami formalus ir neformalus ugdymai. Visi mokiniai yra įtraukiami į bendras neformaliojo ugdymo veiklas, kuriose sudaromos sąlygos praktiškai

įgyvendinti įgūdžius, įgytus formaliojo ugdymo metu, taip pat ugdyti bendradarbiavimo ir komandinio darbo kompetencijas. Šiuo tikslu konservatorijoje yra nuolatos formuojami kolektyvai: mišrus choras, simfoninis orkestras, Pop/jazz choras su instrumentine grupe ar kitos esamų mokinių poreikius tenkinančios neformalaus ugdymo bendrų interesų žmonių grupės. Komandinio darbo kompetencijas mokiniai tobulina taip pat ansamblinio muzikavimo dalyko pamokose.

Konservatorijos administracija teikia didelį dėmesį bendradarbiavimui su mokinių tėvais – visus su ugdymu, taip pat ir su specialiaisiais ugdymo poreikiais susijusius klausimus administracija aptaria su mokinių tėvais organizuojamuose mokinių tėvų komiteto posėdžiuose. Visi mokinių tėvai turi galimybę išsakyti savo lūkesčius ar reflektuoti esamą situaciją Tėvų dienų renginiuose, taip pat kasmetinėse anoniminėse apklausose.

2023 metų rudenį buvo atlikta mokinių apklausa siekiant įsivertinti ugdymosi aplinkas – ar jos yra saugios, ar fizinės erdvės pritaikytos turiningam laisvalaikiui. Apklausos rezultatai parodė, kad 100 proc. apklausoje dalyvavusių mokinių mano, kad mokyklos aplinkos pagerėjo – jos yra saugios, fizinės erdvės pritaikytos turiningam laisvalaikiui.

RENGIANT ANALIZĘ VADOVAUTASI:

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

Gabių ar (ir) talentingų vaikų ugdymas

<https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/07/Gabiu-ar-ir-talentingu-vaiku-ugdymas-2022-birzelis-Nr.-4-2022-07-18.pdf>

Įtraukties principo įgyvendinimo gairės mokykloje (įtraukties principo gairės)

<https://www.nsa.smm.lt/itrauktis-ugdyme/>

Agentūros pozicija dėl įtraukiojo ugdymo sistemų

<https://www.european-agency.org/sites/default/files/PositionPaper-LT.pdf>

Apie inkliuzinį ugdymą, pedagogų nuostatas ir tarpkultūrinę kompetenciją

<https://manoteises.lt/straipsnis/apie-inkliuzini-ugdyma-pedagogu-nuostatas-ir-tarpkulturine-kompetencija/>

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupių nustatymo ir jų specialiųjų ugdymosi poreikių skirstymo į lygius tvarkos aprašas

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.404013/asr>

Universalaus dizaino mokymuisi gairės (UDM)

<https://tukstantmeciomokyklos.lt/leidiniai/>